

Klaster
Kreativnih
Industrija
Vojvodine

REČNIK AKTUELNIH TERMINA U MEDIJSKOJ INDUSTRIJI

2019

NA POČETKU

U poslednjih nekoliko godina industrija AV sadržaja u svetu je izuzetno dinamična kako zbog tehnoloških novina koje uslovljavaju promene u proizvodnji i distribuciji, tako i zbog promene postojećih poslovnih modela (na primer, linearno emitovanje vs. VOD) i uspostavljanja novih.

Jedna od posledica promena je i pojava novih termina, skraćenica, slivenica i žargona. Tragali smo za njima najviše u stručnim časopisima, a onda proveravali njihovo značenje tamo gde znamo da je to urađeno na pravi način (na primer [Studio Binder](#)). Osim novih, u ovom nevelikom izboru našli su se i neki stariji termini – smatrali smo da nije zgoreg ponovo se pozabaviti njima, budući da smo se uverili da se različito interpretiraju. Izbor obuhvata pojmove iz nekoliko oblasti – od čisto tehničkih termina, pa do onih koji se koriste u monetizaciji sadržaja – svi oni su, međutim, deo onoga što nazivamo medijskom industrijom.

Namera nam je bila da, u odsustvu domaće stručne literature, medijskim profesionalcima damo alat za lakše razumevanje strane stručne literature i komunikaciju sa kolegama u inostranstvu, isto tako ljubiteljima AV umetnosti ukažemo na novine u filmu, televiziji, videu itd.

Ovaj rečnik nikako ne treba koristiti kao rečnik engleskog jezika opšteg tipa, on je samo za razumevanje pojmova iz medijske industrije; to je, da tako kažemo, jedan esnafski rečnik. Pa kako za esnaf na engleskom govornom području „run“ znači emitovanje, a „truck“ pokret kamere, ni mi se nismo bavili trčanjem, kamionom niti opštim značenjem nekih

drugih reči. Neke termine nismo prevodili pošto su iz engleskog ušli i odomaćili se u srpskom jeziku (slot, pič itd.), za neke nismo odoleli, nego izmislili reč (pa je napisali kurzivom: *javis*, *bućkurinarstvo* itd.), negde smo pozajmili reči koje su smislili drugi (*obrazabava* se pojavila u prevodu romana „Helikonija“ iz osamdesetih, prevodioci Zoran Jakšić i Branislav Brkić).

Ovaj rečnik omogućava i da se čuje kako se reč izgovara na engleskom jeziku ili kolokvijalnom govoru. Dovoljno je kliknuti na termin na engleskom koji vodi do audio-video snimka na Youtube kanalu [Leksikon novih termina u industriji AV sadržaja](#).

Rad na ovom rečniku ne smatramo završenim. Radićemo na sakupljanju i obradi novih termina i dodavati ih ovom dokumentu.

SADRŽAJ

NA POČETKU	2
SADRŽAJ	4
REČNIK TERMINA	5
A.....	6
B.....	8
C.....	11
D	16
E.....	21
F.....	23
G	27
H	29
I.....	31
K.....	33
L.....	35
M	38
N	41
O	43
P.....	45
Q.....	49
R.....	51
S.....	53
T.....	59
U	62
V.....	64
W	67
*	69
ZA KRAJ	71

REČNIK TERMINA

A

ABOVE THE LINE & BELOW THE LINE – IZNAD CRTE & ISPOD CRTE

Termini koji se koriste u pravljenju kalkulacije za produkciju; „iznad crte“ su producenti, scenaristi, reditelji i glumci, „ispod crte“ ostali članovi ekipe. Uobičajeno je da se „iznad crte“ plaća fiksni honorar dok se „ispod crte“ plaća po danu angažovanja.

ACTING (EDITOR, PRODUCER...) – VD
(UREDNIK, PRODUCENT...)

Privremena zamena, vršilac dužnosti.

"A-HA!" MOMENT – TRENUTAK EUREKE

Trenutak kada iznenada na pamet padne ideja ili rešenje problema.

ALTERNATE ENDING – REZERVNI KRAJ

Verzija kraja filma ili TV serije koja je snimljena, ali nije iskorišćena u finalnoj verziji sadržaja. Obično se objavljuje naknadno za fanove.

ANCILLARY RIGHTS – *TURISTIČKA PRAVA*

Vrsta prava koja omogućava eksploataciju sadržaja u avionima, hotelima, brodovima, vozovima i drugim prevoznim sredstvima (autobusima, tramvajima, taksiju itd.)

APERTURE – OTVOR BLENDE

Veličina otvaranja u samoj blendi kako bi više svetla dospelo do senzora slike.

AVOD (Advertising VOD)

Videti odrednicu **VOD (VIDEO ON DEMAND)**.

B

BELLY OF THE WHALE – U UTROBI KITA

U filmskom žargonu, prva realna opasnost sa kojom se suočava junak filma ili serije.

BIBLE – „BIBLIJA“

Termin se pojavljuje u više značenja – nekad je to koncept za film ili igranu seriju koji sadrži scenario ili sinopsis jedne ili više epizoda, likove, radnju i druge elemente budućeg dela, nekad samo deo koncepta koji se odnosi na sinopsis ili sažetak priča za narednih osam do dvanaest epizoda u 200–300 reči, nekad potpun opis formata (videti odrednicu **PRODUCTION BIBLE**).

BILLING (FILM & TV) – POZICIJA NA ŠPICI

BIOPIC – FILMOVANA BIOGRAFIJA

BIT PART – NAJMANJA ULOGA

Uloga sa manje od pet replika, zove se i *under five*.

BIT RATE – BRZINA PROTOKA

Broj bita u jednoj sekundi. Najvažniji podatak kod transfera podataka sa jednog na drugi uređaj, pisanja/čitanja na diskove i druge memorije, prilikom strimovanja i emitovanja. Osnovna jedinica je *bit/s* ali se često koristi nestandardna *bps* (*bits per second*). Negde se može sresti i *byte per second* (*B/s*) što je jednako *8 bit/s*. Veća brzina protoka ne mora značiti i bolji kvalitet audia ili videa. Veća brzina obezbeđuje bolji kvalitet jedino ako su svi ostali video i/ili audio parametri identični (frekvencija odabiranja, struktura odabiranja, broj bita po odbirku, kolor prostor itd.), što postaje bitno kod kompresije audio i video sadržaja.

BLOOPERS & GAGREEL & OUT TAKES – GAFOVI & GREŠKE & NEUSPEŠNI DUBLOVI

Kratki video zapisi u kojima se vide greške glumaca ili filmske ekipe, postoji manir da se koriste kao podloga za odjavnu špicu.

BOX OFFICE – PRIHOD OD BIOSKOPA

Suma koji film ostvari od prodaje bioskopskih prava u celom svetu.

BREAKING DOWN SCRIPT – RAZRADA

Analiza scenarija koja treba da rezultira konkretnim akcionim planom za realizaciju sadržaja.

BROMANCE COMEDY – *BROMANSA*

Podžanr komedije koji koristi formu tipične romantične komedije, ali su glavni akteri muškarci i njihova bliska prijateljstva.

BUDDY COMEDY – KOMEDIJA O DRUGARIMA

Podžanr komedije o avanturama dva drugara, uglavnom potpuno različitih ili čak sasvim suprotnih karaktera.

C

CAMEO – KAMEO ULOGA

Epizodna i vrlo kratka uloga u kojoj se pojavljuje poznata ličnost.

CASTING BREAKDOWN – RAZRADA KASTINGA

Dokument koji izgleda kao biografija lika iz scenarija, a zapravo sadrži spisak karakteristika koje treba da ima glumac koji se traži za tu ulogu (godine, izgled, nacionalnost, posebne veštine itd.).

CATCH-UP PAY TV – PLAĆENO NAKNADNO GLEDANJE

Usluga koja omogućava gledaocu da naknadno preuzme sadržaj sa servera linearnog emitera („premotaj unazad“) i pogleda ga ili snimi. Ova se usluga plaća.

CCSL (COMBINED CONTINUITY, DIALOGUE AND SPOTTING LIST)

Dokument koji se pravi po završenoj montaži i sadrži detaljan opis scene, snimka, glume i dijaloga sa tajm kodom. Iako je kreiran kako bi mogao da posluži kao dokaz na sudu u slučaju mogućeg spora, vrlo je koristan u distribuciji, u pravljenju titlova ili najsinhronizaciji.

CGI (COMPUTER GENERATED IMAGE) – KOMPJUTERSKI GENERISANA SLIKA

CHARACTER DRIVEN – BAZIRANO NA LIKU

Tip dela koji se bazira i razvija na reakciji lika na konfliktnu situaciju, izazovima sa kojima se pri tome susreće i dilemama koje mora da razreši.

CHIP CHART – KOLOR PALETA

Paleta boja koja se koristi za kalibraciju kamere.

CHURNALISM – *BUČKURINARSTVO*

Termin koji označava medijski sadržaj koji nije kreiran u redakciji nego se objavljuje prepisivanjem agencijskih vesti ili saopštenja za štampu.

CLIFF HANGER – *KRAMAC*

Kraj epizode u TV seriji pravljen tako da gledaoca ostavi u neizvesnosti kako bi bio dodatno motivisan da pogleda sledeći nastavak.

CLOSE CAPTIONS – TITLOVI PO IZBORU

Opcija koja omogućava da se sadržaj gleda sa titlovima.

COLD OPEN – FORŠPICA

Sekvenca pre špice.

COLOR SPACE – PROSTOR BOJA

Raspon boja (nijansi) koje se mogu ostvariti pomoću primarnih boja. To su boje koje kamera vidi, displej može da prikaže ili štampač odštampa. Tipično prostor boja (poznat i kao sistem ili model boja) je za video i film omeđen sa tri primarne boje (RGB) dok se kod štampe češće koristi četvorobojna štampa (CMYK).

COMEDY HORROR – UŽASEDIJA

Podžanr horor filmova koji kombinuje elemente komedije i horora uz obilato korišćenje crnog humora.

COMING OF AGE – ODRASTANJE

Podžanr tinejdžerskih filmova, gde je glavna tema sazrevanje protagoniste i gde protagonista do kraja filma bude zreliji.

COMMISSION EDITOR – UREDNIK KOJI KUPUJE

Urednik zadužen za nabavku sadržaja, bilo da rukovodi proizvodnjom unutar svoje kompanije, bilo da sadržaj naručuje od drugih ili odlučuje o ponudama nezavisnih produkcija i distributera.

COMMISSION FEE – PROVIZIJA

Deo prihoda koji producent zadržava kao nadoknadu za svoj rad i troškove distribucije. U distribucijskim ugovorima troškovi mogu da se pojave i kao posebna stavka.

COMMISSIONED PRODUCTION – PRODUKCIJA PO NARUDŽBINI

Uglavnom promotivni i namenski filmovi ili video spotovi, ređe drugi žanrovi.

COMPILATION MOVIE – SLEPLJENI FILM

Više epizoda televizijske serije montiranih zajedno u dužini igranog filma.

CONTENT TRAVELABILITY – GLOBALNA PRIMENJIVOST SADRŽAJA

Globalna popularnost sadržaja u odnosu na domaće tržište, najčešće izražena u procentima, može se meriti i za svaku zemlju posebno.

CTA (CALL TO ACTION) – POZIV NA AKCIJU

Marketinška tehnika koja podrazumeva direktno obraćanje korisniku i podsticaj da odmah reaguje (pogleda, kupi, pretplati se itd.)

D

DAILY CALL SHEET – DNEVNI INFORMATOR

Dokument u produkciji koji sadrži informacije o rasporedu i lokacijama snimanja za određeni dan, ali i veliki broj drugih korisnih informacija kao što su brojevi mobilnih telefona članova ekipe, podaci o transportu, vremenska prognoza, adresa najbliže bolnice, restorana itd.

DAWSON CASTING – DOSONOV IZBOR GLUMACA

Situacija kada su glumci u stvarnom životu stariji od likova koje tumače.

DAYPART – DEO DANA U EMITOVANJU

U emitovanju programa dan se deli u nekoliko delova (udarni, jutarnji itd.)

DCI (DIGITAL CINEMA INITIATIVES) – INICIJATIVA ZA DIGITALNI BIOSKOP

Zajednička organizacija najvećih holivudskih filmskih studija Metro–Goldwyn–Mayer, Paramount Pictures, Sony Pictures Entertainment, 20th Century Fox, Universal Studios, The Walt Disney Company i Warner Bros formirana 2002. sa namerom da usaglasi tehničku specifikaciju za digitalni bioskop i omogući kompatibilnost i interoperabilnost sa distributerima i prikazivačima.

DEUTERAGONIST – DRUGI GLAVNI LIK

DEVELOPMENT DEAL – SPORAZUM O RAZVOJU

Sporazum o razvoju predstavlja nagodbu između investitora i produkcijske kuće ili pojedinca u kome investitor plaća da se projekat/ideja (ili scenario, film, serija) razvije do određene faze ili sasvim spremi za realizaciju.

DIRECTOR'S CUT – REDITELJSKA VERZIJA

Verzija sadržaja čija dužina nije podređena dužini televizijskog slotu ili bilo kog drugog ograničavajućeg faktora (propozicije festivala) nego sadržaj traje onoliko koliko reditelj oseća da treba da traje.

DIRECTOR'S STATEMENT – REDITELJSKA EKSPLIKACIJA

Dokument koji sadrži rediteljsko viđenje scenarija, opis teme i njen značaj, narativni značaj, planiran vizuelni stil i koncepciju upotrebe zvuka.

DISTRIBUTOR'S HOLDBACKS – DEPOZIT KOD DISTRIBUTERA

Novac od prodaje sadržaja koji distributer ne isplaćuje vlasniku prava, nego ga zadržava kao depozit za eventualna potraživanja od trećih lica.

DISTRIBUTORS COST – TROŠKOVI DISTRIBUTERA

Troškovi koje distributer ima tokom prodaje sadržaja (prevodi, takse, promocija, itd.) koji se odbijaju od bruto prihoda pre nego što se neto prihod podeli između vlasnika sadržaja i distributera. Neki distributeri prihvataju da preuzmu sve troškove na sebe, ali pod uslovom da imaju veću proviziju.

DOCUSOAP – DOKUSAPUNICA

Podžanr dokumentarnih filmova u maniru rijalitija.

DOF (DEPTH OF FIELD) – DOF

Opseg prostora ispred objektiva kamere unutar koga su snimljeni objekti oštri.

DOLLY – HORIZONTALNI FAR

Kamera se kreće „duž rampe“.

DOLLY ZOOM – KAMERA NA FAR KOLICIMA

Kamera i objekat snimanja (najčešće protagonista) nalaze se na far kolicima; pokret kolica menja odnos proporcija snimanog objekta i pozadine. Najčešće se koristi radi „izmeštanja iz realnosti“ ili ostvarivanja efekta (komičnog, zastrašujućeg, itd.).

DRAMEDY – DRAMEDIJA

Dramedija je televizijski i filmski žanr koji je nastao stapanjem drame i komedije, podvrsta tragikomedije.

DSLR DIGITAL SINGLE-LENS REFLEX (CAMERA) – DIGITALNI FOTOAPARAT

Digitalna verzija fotoaparata sa jednim objektivom (*jednooka kamera*), gde fotograf dok kadrira i uoštrava gleda preko ogledala i prizme, koji invertuju sliku koju sočiva objektiva prethodno obrnu.

DUBBING – NAHSINHRONIZACIJA, DABING

Postoje dva tipa nahsinhronizacije: *lip-sync*, gde se vodi računa o tome da mesto slogova u prevodu bude identično mestu slogova u originalu kako bi izgledalo da glumci na slici govore jezikom na koji je delo prevedeno i *voice-over* gde se prevod izgovara na mestu na kome se govori u originalu bez namere da se postigne rečeni utisak. Postoji i takozvani *poljski dabing* gde jedan glumac čita prevod svih dijaloga u delu.

DUTCH ANGLE – KOSI UGAO

Kadar u kome je vidljiv nagib x ose (*nije u libeli*).

E

ECO–THRILLER – EKOTRILER

Podžanr trilera gde protagonista mora da zaštiti okolinu i da spreči neku katastrofu, elementarnu nepogodu ili stane na put pretnji koju su stvorili čovek ili priroda. Šteta može biti lokalna ali je dramatičnije kada se radi o pretnji nacionalnih ili svetskih razmera.

EDITOR’S CUT – MONTAŽERSKA DUŽINA

Verzija sadržaja čija dužina nije podređena dužini televizijskog slotu ili bilo kog drugog ograničavajućeg faktora (propozicije festivala) nego sadržaj traje onoliko koliko montažer oseća da treba da traje.

EDUTAINMENT – OBRAZABAVA

Žanr koji kombinuje obrazovanje i zabavu, zabavnim sadržajem privlači publiku da bi je obrazovala. Žanr koji ima tendenciju da zabavlja gledaoca dok ga informiše je *infotainment*.

ELEVATOR PITCH – „LIFT“ PIČ

Izuzetno kratka prezentacija ideje ili koncepta koja traje od trideset sekundi do dva minuta (onoliko koliko traje vožnja liftom).

EPK – ELEKTRONSKI PRESS PAKET

Promotivni materijal u elektronskom obliku.

EST RIGHTS – PRAVA ELEKTRONSKOG PREUZIMANJA

Vrsta prava koja se odnosi na plaćanje jednokratne naknade za preuzimanje medijske datoteke i skladištenje na svom hard disku.

F

FAANG

Skraćenica za Fejsbuk (Facebook), Epl (Apple), Amazon, Netfliks (Netflix) i Gugl (Google).

FAKE SHAMP – LAŽNI JUNAK

Zamena za glumca koji je preminuo pre kraja snimanja i treba da izgleda kao on zahvaljujući šminki, vizuelnim efektima itd.

FALSE ENDING – LAŽNI ZAVRŠETAK

Tehnika pripovedanja koja navodi gledaoca da očekuje određeni kraj priče, a onda se plasiraju informacije koje će dovesti do različitog raspleta.

FAN EDIT – MONTAŽA OBOŽAVATELJA

Verzija filma ili serije u kojoj obožavatelji izvorni sadržaj reorganizuju kako bi stvorili novu (svoju) verziju. U ovom procesu dešava se brisanje originalnog sadržaja, zamena audio ili video elemenata, pa čak i dodavanje inserata iz sasvim drugih izvora.

FEMALE COUNTERPARTS – ŽENSKI DUPLIKAT

Postupak u kome se glavnom liku popularne serije promeni pol (ali ostavi karakter, navike itd.) i tako dobije novi lik o kome će se napraviti nova serija.

FEMALE EMPOWERMENT COMEDY – KOMEDIJA ZA

AFIRMACIJU POLOŽAJA ŽENA

Žanr komedije koja ima za cilj da afirmiše položaj žena u društvu.

FESTIVAL FEE – KOTIZACIJA ZA FESTIVAL

Naknada koja se plaća za prijavu sadržaja na festival, obično simboličan iznos koji treba da pokrije troškove selekcije.

FESTIVAL RIGHTS – FESTIVALSKA PRAVA

Prava prikazivanja na festivalu koja neki od (malobrojnih) festivala plaćaju producentu.

FIRST OPTION – OPCIONI UGOVOR

Ovim ugovorom producent ne kupuje scenario, nego plaća pravo da ima prvenstvo pri kupovini scenarija u budućnosti ukoliko odluči da projekat realizuje. Opcioni ugovori sklapaju se na određeno vreme, a ukoliko do realizacije scenarija ne dođe, scenarista zadržava novac isplaćen po ovom ugovoru.

FISH-OUT-OF-WATER COMEDY – KOMEDIJA „K’O RIBA NA SUVOM“

Podžanr komedije u kojoj je glavni junak izmešten iz svog okruženja.

FOOTAGE – SIROV MATERIJAL

FORMAT - FORMAT

Termin koji se često pominje u medijskoj industriji, a ima veliki broj značenja. Nekad znači trajanje sadržaja; nekad je to skup tehničkih parametara i oznaka nosača slike i zvuka; ponekad određen sadržaj sa definisanim karakteristikama (žanr, trajanje, karakteri, itd.).

FORTH WALL – ČETVRTI ZID

Granica između fiktivnog sveta i publike; publika predstavlja četvrti zid. Kada glumac govori u kameru, kaže se da „probija četvrti zid“.

FRAME RATE – (BROJ) SLIČICA U SEKUNDI

Broj sličica u sekundi kod filma i videa.

FRESNEL LENS

Sabirno sočivo velikog vidnog ugla male debljine, sastavljenog od niza koncentričnih prstenova zajedničke žižine daljine. Ovakva konstrukcija omogućava velike otvore blende i male žižine daljine.

FUTUREPROOFING – GLEDANJE U BUDUĆNOST

Aktivnost koja treba da obezbedi funkcionalnost proizvoda i u budućnosti bez obzira na promene (tehnologije itd.).

FVOD (Free VOD)

Videti odrednicu **VOD (VIDEO ON DEMAND)**.

G

GAFFER – GLAVNI ELEKTRIČAR

Glavni električar na setu, odgovoran za plan osvetljenja, ali i za sve električne uređaje koji mogu da ugroze bezbednost ekipe.

GREEN LIGHT – ZELENO SVETLO

Odobrenje producerske kuće da se počne sa realizacijom sadržaja.

Н

HDR (HIGH DYNAMIC RANGE) – VELIKI DINAMIČKI OPSEG

Povećani opseg između najveće i najmanje sjajnosti odnosno najveće i najmanje vrednosti video signala. Najčešće se izražava u dB, ređe kao odnos dve veličine (A:B). HDR za razliku od SDR (standard dynamic range) je mnogo bliži onome što ljudsko oko vidi ali podrazumeva posebne tehnike koje proširuju uobičajeni opseg senzora, posebno kodovanje i dekodovanje radi prikazivanja na displeju. Upravo su značajna poboljšanja dinamičkog opsega displeja povećala potrebu za HDR, posebno za 4K. Aktuelno je nekoliko međusobno različitih tehnika HLG (Hybrid Log–Gamma), PQ (Perceptual Quantizer), Dolby Vision HDR (HDR10). U takvoj situaciji, proizvođači displeja često podržavaju dva i omogućavaju kasniju ugradnju nekog budućeg standarda.

HEAD WRITER – GLAVNI SCENARISTA

Vođa scenarističkog tima. Obično, ne i isključivo, autor koncepta.

HFR (HIGH FRAME RATE) – VELIKI BROJ SLIČICA U SEKUNDI

Veći broj sličica u sekundi od sadašnjih standarda za film (24) i video (25). Tipično 48 sličica u sekundi za film i 50 za video.

HIGH BROW – *PREFINJENI*

Filmovi i TV serije namenjene zahtevnoj publici koja traži sofisticiran i inovativan sadržaj.

IN HOUSE PRODUCTION – VLASTITA PRODUKCIJA

Proizvodnja sadržaja gde je emiter istovremeno i producent sadržaja, a proizvodi ga koristeći vlastite resurse.

INDIE - INDI

Oznaka za nezavisne produkcije, istovremeno za niskobudžetni sadržaj koji proizvode.

INK A DEAL – STAVITI POTPIS

Potpisati ugovor, sporazum ili bilo koju vrstu pravno obavezujućeg dokumenta.

INTIMACY COORDINATOR – KOORDINATOR PRISNOSTI

Član ekipe koji vodi računa o dobrobiti glumaca koji glume u intimnim scenama.

ITU-R BT 2020 – ITU STANDARD ZA UHDTV

Često samo BT 2020 ili samo 2020, standard za UHDTV, koji definiše rezoluciju, broj sličica, pod-uzorkovanje boja, prostor boja, broj bita po uzorku i audio sistem za 4K (UHDTV-1) i 8K (UHDTV-2).

K

KEY GRIP – NADZORNIK MONTAŽE RASVETE I MONTAŽE
KAMERE

KILL OFF – „SEČA“ LIKOVA

Prerana ili neočekivana smrt lika u filmu ili TV seriji, dešava se zbog toga što glumac neće ili ne može da nastavi snimanje, loših kritika ili, jednostavno, zato što su scenaristi tako smislili.

L

L-CUT – L KAT

Rez u kome se zvuk iz naredne scene preklapa sa slikom scene koja se nije završila.

LICENSE FEE – CENA SADRŽAJA

Iznos nadoknade za prava na emitovanje sadržaja.

LICENSE PERIOD – VREME TRAJANJA LICENCE

Vremenski period za koji se ustupaju prava na emitovanje sadržaja.

LICENSE TERRITORY – TERITORIJA

Teritorija na kojoj se sadržaj može emitovati.

LICENSEE – KUPAC PRAVA, KORISNIK LICENCE

Emiter ili distributer koji kupuje prava na emitovanje određenog sadržaja.

LICENSOR – VLASNIK SADRŽAJA, DAVALAC LICENCE

Vlasnik prava koji ustupa prava na emitovanje emiteru ili distributeru.

LIVE (NON-FICTION) GENRE – ŽIVI PRENOS (NEIGRANOG)

SADRŽAJA KAO ŽANR

LO-RES (LOW RESOLUTION) – NISKA REZOLUCIJA

Digitalna slika nižeg kvaliteta (sa manje piksela), kopija nekog drugog fajla koji je namerno sveden na lo-res iz praktičnih razloga da bi bio manji i operativniji ako treba samo da pruži informaciju o sadržaju, posluži za titlovanje itd.

LOCALIZATION – LOKALIZACIJA

Proces prevođenja i prilagođavanja jezika (i kulturnog koda) sadržaja za druge zemlje, regije i govorna područja.

LOGLINE – LOGLAJN

Film ili TV serija ispričani u jednoj rečenici (ili, u najgorem slučaju, u dve, ali sa najviše dvadeset pet reči).

LOW BROW – *PROSTAKLUK*

AV sadržaj namenjen auditorijumu iz nižih socijalnih kategorija.

M

M&E – MUZIKA I EFEKTI

Skraćenica koja označava audio fajl koji sadrži samo muziku i efekte dela (bez naratora i dijaloga).

MG (MINIMUM GUARANTEE) – MINIMALNA GARANCIJA

Suma koju je distributer obavezan da isplati vlasniku prava bez obzira na sumu koju ostvari prodajom prava na korišćenje sadržaja. Uobičajeno je da se minimalna garancija isplaćuje onda kada se sa distributerom sklopi ugovor kojim distributer stiče ekskluzivna prava na distribuciju.

MID–SEASON REPLACEMENT – POLUSEZONSKA ZAMENA

Televizijska serija koja premijerno počinje da se prikazuje u drugoj polovini tradicionalne televizijske sezone zbog toga što serija sa kojom je započela sezona ima manji broj epizoda, nije završena iz nekih razloga ili je skinuta sa programa zbog lošeg rejtinga ili pravnih problema, a slot mora nečim da se popuni.

MIND–MAP – MAPA UMA

Dijagram za predstavljanje zadataka, reči, koncepata ili stavki koje su povezane sa centralnim konceptom ili subjektom i koje su raspoređene oko njega koristeći nelinearni grafički raspored koji omogućava korisniku da izgradi intuitivan okvir oko centralnog koncepta. Korisna alatka u pisanju scenarija za prikaz likova i njihovih međusobnih odnosa, epizoda u odnosu na glavni tok priče itd.

MOBSTER DRAMA – MOBSTER

Podžanr krimi filmova koji se bavi organizovanim kriminalom i mafijom.

MOCKUMENTARY – *MOKUMENTARAC*

Igrani sadržaj sniman tako da izgleda kao dokumentarni film.

MUSIC CUE SHEET – MUZIČKA KOŠULJICA

Spisak muzičkih elemenata (uključujući autore i izvođače) korišćenih u AV sadržaju, vrlo precizan, sa navođenjem dužine muzičkih delova i namenom (špica, ilustracija itd.).

N

**NATURAL HISTORY, NATURAL WORLD, NATURE
DOCUMENTARY, WILD LIFE**

Nazivi za žanr dokumentarnog filma u kome se životinje snimaju u svom prirodnom okruženju.

NON-DIALOGUE FORMAT – FORMAT BEZ DIJALOGA

AV sadržaj bez dijaloga. Kao podvrsta se pojavljuje *non-dialogue toon*, animirani sadržaj bez dijaloga.

NON THEATRICAL RIGHTS – AKADEMSKA PRAVA

Prava koja regulišu prikazivanje sadržaja uglavnom u obrazovne svrhe na akademskim skupovima i u školama, ali isto tako i u crkvama, humanitarnim organizacijama, ambasadama, državnim prostorima, pa čak i u restoranima.

NVOD (Near VOD)

Videti odrednicu **VOD (VIDEO ON DEMAND)**.

O

ORIGINAL ONLINE PROGRAMMING – IZVORNI ONLAJN

SADRŽAJ

Sadržaj kreiran isključivo za potrebe onlajn platformi i nije dostupan u terestrijalnom, kablovskom ili satelitskom emitovanju.

OTS (OVER-THE-SHOULDER) SHOT – *NAREZANO S LEĐA*

Kadar u kome se delimično u prvom planu nalazi osoba okrenuta leđima, drugi plan vidi se „preko ramena“ osobe.

OTT (OVER THE TOP) – PREKO INTERNETA

Striming servis putem interneta, od provajdera do krajnjeg korisnika bez kablovskih, IPTV i satelitskih operatera.

Korisniku je pored širokopojasne internet konekcije (broadband) potreban odgovarajući uređaj (personalni računar, tablet, smartfon, digitalni medijski plejer, STB/set top boks ili odabrani TV prijemnici opremljeni odgovarajućim softverom). Korisnik bira sadržaj (VOD) i plaća ga direktno provajderu.

P

PEDESTAL SHOT – VERTIKALNI FAR

PITCH – PIČ

Prezentacija na kojoj onaj ko prodaje (ideju, koncept, scenario) treba da ubedi investitora (producenta, koproducenta, kupca u pretprodaji itd.) da finansira realizaciju projekta. U poslednje vreme ove prezentacije za nezavisne produkcije postaju sve zahtevnije u smislu da se od njih traži sav materijal (video, trejler, montiran insert itd.). Najviše pičinga dešava se na festivalima i *marketima* (pijaci programa).

POST FIXES – POPRAVKE U POSTPRODUKCIJI

Popravke sirovog materijala koji je pogrešno sniman (loše kadriranje, nepoželjni elementi ili greške u slici i tonu i slično) u postprodukciji.

POV SHOT – SUBJEKTIVNI KADAR

Kadar iz perspektive nekog od likova koji treba da stvori utisak da scenu vidimo *njegovim očima*.

PREQUEL – PRENASTAVAK

Termin koji se koristi za TV serije, filmove i video igre gde je radnja smeštena u vreme pre radnje drugog originalnog dela. Prenastavci ne moraju imati isti ili sličan zaplet ili likove kao original, ali obično s njima dele isti fiktivni univerzum – u najvećem broju slučajeva daju pozadinu zbivanja u originalu ili otkrivaju nešto važno što je uticalo na formiranje likova.

PRE-SALE – PRETPRODAJA

Prodaja prava na emitovanje (i ostale vidove eksploatacije) sadržaja koji još nije završen. Cene su u pretprodaji znatno više nego u redovnoj prodaji, ali se podrazumeva da unapred može da se proda samo nastavak vrlo uspešnog filma ili serije; nov projekat samo ukoliko iza njega stoji vrlo uspešna ekipa i obećavajući scenario.

PRIME TIME – UDARNI TERMIN

Termin u kome emiter ima najviše gledalaca i u kome se emituje najatraktivniji sadržaj. Udarni termin može da varira od emitera do emitera ili od zemlje do zemlje.

PRODUCTION BIBLE – PRODUKCIJSKA BIBLIJA

Kompleksni dokument nastao iz potrebe da se identičan (ili gotovo identičan) sadržaj proizvede nezavisno od ekipe koja je proizvela original. Produkcijaska biblija svakog formata čuva se kao vrhunska tajna, varira od kompanije do kompanije, ali svaka pruža maksimalnu količinu podataka i uputstava za proizvodnju – u igranom programu, na primer, osim scenarija i knjige snimanja, biblija sadrži kompletna uputstva kako napraviti scenu, kostim, masku i šminku, svetlo, grafiku, itd. – pa čak i uputstva kako sadržaj treba promovisati.

PROP GAG – GEG SA REKVIZITOM

Geg u kome se komični efekat postiže uz pomoć predmeta, najčešće njegovim korišćenjem na nekonvencionalan način.

PSYCHOLOGICAL HORROR – *PSIHOROR*

Podžanr horor filmova koji kombinuje elemente psihologije, psihijatrije i horora. Bazira se na strahovima, krivici, verovanjima, religiji, emotivnoj nestabilnosti, natprirodnim silama i snažnoj, zastrašujućoj muzici.

PUBCASTER – *JAVIS*

Slivenica za javni servis.

Q

QHD (QUAD HIGH DEFINITION) – ČETVOROSTRUKA HD REZOLUCIJA

Rezolucija 2560x1440, što je četiri puta više piksela od 720p HD standard, ali nije 4K. *QFHD/ Quad Full HD* (četvorostruka puna HD rezolucija) iznosi 3840x2160, što je četiri puta više piksela od Full HD (1920x1080) standarda.

QUERY LETTER – UPIT

Pismo kojim se predlaže projekat uredniku, agentu, producentu, distributeru (i slično), koji, ako mu se predlog učini interesantan, kontaktira predlagača i traži rukopis, scenario, skripter ili, jednostavno, više informacija. Pojedine kuće traže određeni format upita (šta treba da sadrži i u kojoj dužini); kada formata nema, obično se radi o nekih četiri stotine reči (tema, sinopsis, kratka biografija autora, ciljna grupa).

R

RELIGIOUS THRILLER – VERSKI TRILER

Podžanr trilera koji koristi elemente istorije, mitova i religije. U toku filma, dolazi do otkrivanja nekog drevnog artefakta, istorijske, dobro čuvane tajne ili svetog predmeta koji je potreban da bi pretnja ili katastrofa bila otklonjena.

RERUN – REPRIZA

Ponovno emitovanje sadržaja na televiziji. Takozvane *brze reprize* podrazumevaju ponovno emitovanje unutar kratkog vremenskog perioda (obično od 24 do 168 sati).

RUN – EMITOVANJE

Ugovori kojima se ustupaju prava na emitovanje definiše broj emitovanja ili neograničen broj emitovanja unutar licencnog perioda.

S

SCREENER – SKRINER

Kopija sadržaja na osnovu koje distributer ili kupac donosi odluku da li će sklopiti ugovor sa producentom. Obično su u niskoj rezoluciji kako bi fajlovi bili „lakši“ i najčešće se nalaze na serveru tako da im se može prići uz lozinku.

SCRIPTED – NON SCRIPTED FORMATS

Prvi termin odnosi se na sadržaje sa izmišljenom pričom, drugi na ostale sadržaje; kao na primer zabavni program (kviz, rijaliti, talent šou).

SCRIPTMENT – TRITARIO

Slivenica od termina tritment i scenario, zapravo tritment u kojoj su pojedine epizode razrađene do nivoa scenarija. Termin je prvi put upotrebio Džejms Kameron u predlošku za film *Spajdermen*.

SECOND UNIT – DRUGA EKIPA

Ekipa koja radi na istom projektu, na drugoj lokaciji a u isto vreme.

SG (SCREEN GREEN) – POZADINA ZA KROMA KI

Zelena pozadina ispred koje se snimaju (najčešće) glumci i koja omogućava da se (u kroma kiju) zasebno snimljena ili kompjuterski generisana pozadina doda konačnoj slici.

SHORTLISTED – U UŽEM IZBORU, NOMINOVANO

Naslovi ili autori i izvođači koji nisu dobili nagradu, ali su bili u užem izboru.

SHOT LIST – PLAN KADROVA

Deo plana snimanja koji sadrži spisak svih kadrova planiranih za određeni dan. Sadrži sve potrebne detalje koji se odnose na pojedinačne kadrove (plan, pokret, objektiv, dodatna oprema itd.).

SHOT REVERSE – KONTRAPLAN

SHOWREEL – *VIDEOFOLIO*

Kratak video o dosadašnjim glumačkim ili rediteljskim radovima, služi za prezentaciju u traženju novog angažmana.

SHOWRUNNER – PREDVODNIK

Osoba koja ima vodeću ulogu u kreativnom procesu i svim fazama proizvodnje sadržaja. Praksa se razlikuje od zemlje do zemlje (ponekad od kompanije do kompanije, pa i od žanra do žanra) pa to može da bude ili producent, ili izvršni producent, ili reditelj.

SIGHT GAG – GEG SLIKOM

Neverbalni geg, komični efekat ostvaren je slikom.

SKINNY BUNDLE – „MRŠAVI PAKET“ TV KANALA

Manji paket satelitskih i/ili kablovskih TV kanala od uobičajenih, po nekoliko puta nižoj ceni, sa mogućnošću dokupljivanja drugih, takođe malih, specijalizovanih paketa. Kao poslovni model satelitskih i kablovskih provajdera nastao u pokušaju da zaustave odustajanje korisnika od kablovske i satelitske TV (Cord Cutters) u korist jeftinijeg OTT striming servisa. Model omogućava kombinovanje striming servisa i Live TV, po nižoj ceni, i fleksibilniji izbor željenog paketa, ali ne sasvim *a la carte* TV kanala.

SLAPSTICK – KORA BANANE

Stil komedije u kojoj se komičan efekat ostvaruje preigranim fizičkim aktivnostima, padovima, udarcima (nogom u zadnjicu), bacanjem (torte u lice) i sličnim stilskim sredstvima. Filmsko ili televizijsko delo urađeno u ovom maniru deo je podžanra koji se naziva *Broad Comedy*.

SLASHER FILM – SLEŠER FILM

Podžanr (niskobudžetnih) horor filmova koji se bavi temom krvoprolića, nasiljem i mučenjem. Pretežno se radi o serijskom ubici, psihopati ili natprirodnom biću koji nasilno oduzima živote. Žrtve su obično tinejdžeri ili žene.

SLOT (TIME SLOT) – SLOT

Vremenski period u televizijskoj programskoj šemi posvećen određenoj vrsti sadržaja. Treba da bude sa definisanom i konzistentnom dužinom i pozicijom u šemi da bi mogao da se uklopi sa ostalim sadržajem koji se emituje.

SPIN OFF – SPINOF

Delo koje je proizašlo iz nekog drugog dela tako što se koristi kao polazište lik, epizoda ili neki drugi element originala. Spin off nije ni nastavak ni prenavastavak originalnog dela, nego ima posebnu radnju.

SPOILER – SPOJLER

Informacija (video, blog ili slično) koja unapred otkriva sadržaj (najčešće rasplet) filma ili serije i tako utiče na smanjeno interesovanje gledališta, a samim tim i na prihode vlasnika prava.

SPOOF – FILM KO PRAVI

Parodija, karakteristike filma ili filmskog žanra su vrlo preuveličane.

SPOTTING LIST – LISTA TITLOVA

Najosnovnija lista titlova je dokument u kom se nalaze broj titla, vreme početka, vreme završetka titla, trajanje titla, ime glumca (govornika) i dijalog.

STOCK FOOTAGE – ARHIVA SIROVOG MATERIJIA

STORYTELLING – PRIPOVEDANJE

Termin se u savremenoj medijskoj industriji koristi najviše u kontekstu razvoja i proučavanja pripovedačkih tehnika (*Storytelling Archetype, Storytelling Architecture, Storytelling Collaborator* itd.).

SUBTITLE CAPTIONS – STATIČNI TITLOVI

Titlovi koji su spojeni sa videom i ne mogu se ukloniti u toku gledanja.

SUPERNATURAL AID – POMOĆ „OD GORE“

Znanje ili predmet (obično magično oružje, amajlija i sl.) koje glavni junak filma ili serije dobija od natprirodnog bića da bi mogao da obavi misiju koju je započeo. Uglavnom je ta pomoć nagrada za dobro delo koje je glavni junak učinio (gostoprimstvo, pomoć nekom u nevolji i slično). Pomoć *od gore* dešava se u toku zapleta.

SVOD (Subscription VOD)

Videti odrednicu VOD (VIDEO ON DEMAND).

SWISHBLOG – SVIŠBLOG

Stil u sadržaju koji sadrži brze horizontalne ili vertikalne švenkove na početku i na kraju svakog kadra, koristi se u video blogovima.

T

TAGLINE – TAGLAJN

Jedna rečenica o filmu ili TV seriji koja ima za cilj da privuče publiku.

TEASER & TRAILER – TIZER I TREJLER

I tizer i trejler su sredstva za promociju filmskog ili TV sadržaja koji sadrže miks kadrova i dijaloga, ali su različiti. Tizer nema priču nego montažom nepovezanih, a atraktivnih delova treba da zagolica maštu i izazove radoznalost gledaoca. Trejler daje informaciju o konceptu, zapletu, likovima. Tizer je kraći, trejler je duži.

TEASER, drugo značenje

U prezentaciji scenarija, strana, dve da upoznaju čitaoca sa svetom u kome se delo dešava (*introduce the reader into the world of your work*).

TECHNO THRILLER – TEHNOTRILER

Podžanr trilera koji kombinuje elemente naučne fantastike i trilera. Vrhunska i moderna tehnologija je ili nešto protiv čega se protagonista bori, ili mu ona pomaže da savlada protivnika.

THE ULTIMATE BOON – KONAČNO BLAGOSTANJE

Plemenit cilj kome teži protagonista filma ili TV serije (pobeda nad opakim zlom, savladavanje svog straha itd.), ostvarenje cilja je vrhunac priče. Često prisutni specijalni efekti, veliki orkestri i slična sredstva koja treba da izazovu strahopoštovanje kod publike.

THEATRICAL RIGHTS – BIOSKOPSKA PRAVA

Prava za prikazivanje u bioskopskom prostoru uz plaćanje ulaznice.

THREE ACT STRUCTURE – U TRI ČINA

Uobičajena struktura filma. U prvom činu se gledalac upoznaje sa likovima, njihovim odnosima, svetom u kome likovi žive, kao i sa incidentom (katalizatorom) koji će likove dovesti u konfliktnu situaciju. Drugi čin se bavi pokušajima likova da konfliktnu situaciju razreše i problemima sa kojima se sreću. Treći čin sadrži kulminaciju gde je tenzija dovedena do maksimuma, a zatim sledi rešenje. Ova se struktura primenjuje i na TV serije u kojima je svaka epizoda samostalna priča.

TIME TRAVEL COMEDY – KOMEDIJA O PUTOVANJU KROZ VREME

Podžanr komedije.

TRUCK – HORIZONTALNI FAR

Kamera se kreće po dubini kadra.

TVOD (Transactional VOD)

Videti odrednicu **VOD (VIDEO ON DEMAND)**.

U

UHDTV (ULTRA HD TELEVISION) – ULTRA HD

Nekad samo UHD odnosno Ultra HD, kao i Super Hi-Vision u Japanu. UHDTV obuhvata dva video formata UHDTV-1 za 4K i UHDTV-2 za 8K UHD.

V

VIDEO FILE FORMAT – VIDEO FORMAT U FORMI RAČUNARSKOG FAJLA

Uobičajeno se sastoji od kontejnera ili omotača (*container* ili *wrapper format*) i kodeka (*codec = coder + decoder*).

Kontejner sadrži digitalni video i audio, podatke za sinhronizaciju zvuka i slike kao i druge podatke (metadata). Kodek određuje kvalitet video (*video resolution, aspect, color space, color subsample, number of bits, bit rate, compression algorithm* i *compression rate* itd.) i audio (*sample rate, audio bith depth, compression* itd.) zapisa. Pomoću sufiksa imena fajla (*filename extension*) kontejner obezbeđuje identifikaciju među ostalim medijskim i nemedijskim fajlovima i pokretanje odgovarajućih softvera za reprodukciju audio i video sadržaja.

VIDEO FORMAT – FORMAT VIDEO SNIMKA

Specifikacija niza tehničkih parametara koji određuju kvalitet video i audio snimka, obezbeđuje jednoznačno prepoznavanje formata i obezbeđuje reprodukciju na svim kompatibilnim uređajima i softverskim plejerima.

VOD (VIDEO ON DEMAND) – VIDEO NA ZAHTEV, VIDEO PO IZBORU

AV sadržaj na zahtev korisnika iz ponude provajdera sadržaja (OTT) ili kablovskih i IPTV operatera. Uobičajeni poslovni model je SVOD (*Subscription VOD*) gde se plaća pretplata za neograničeni pristup ponuđenom sadržaju. Postoje i drugi modeli kao što su AVOD (*Advertising VOD*) gde gledalac ne plaća sadržaj, ali je zato prinuđen da gleda reklame, TVOD (*Transactional VOD*) gde se ne plaća pretplata, nego samo izabrani sadržaj. Postoje i mešani modeli kao što su FVOD (*Free VOD*) gde je većina sadržaja (praćena reklamama) besplatna, a plaćaju se samo ekskluzivni sadržaji. NVOD (*Near VOD*) karakterističan za satelitsku i kablovsku distribuciju gde se nakon kratkog vremenskog intervala (obično 15–20 minuta) ponovo startuje isti sadržaj, što korisniku omogućava da se uključi na početak kad poželi, sa samo par minuta čekanja, a plaća se kao PPV (*pay per view*, plaćanje po pregledu).

W

WALK AND TALK – RAZGOVOR U ŠETNJI

Tehnika pripovedanja u kojoj se gledaocu saopštava to što mora da zna (o zapletu, junacima i sl.) kroz dijalog dva lika u šetnji.

WEB-EXCLUSIVE CONTENT – EKSKLUZIVNI VEB SADRŽAJ

Sadržaj koji se može videti isključivo na određenoj internet stranici, korisničko ime i lozinka se plaćaju.

WHITE PAPER – BELA KNJIGA

Izveštaj neke organizacije koji koncizno daje prikaz suštine određenog kompleksnog pitanja pisan sa namerom da pomogne čitaocu u donošenju odluka ili rešavanju problema. Može se pojaviti i u funkciji marketinške komunikacije. Naziv dolazi od belih korica, tipičnih za ovu vrstu teksta.

WORDSMITHING – PREKOVANE REČI

Jedna od faza u pisanju scenarija, obično na kraju procesa. U replike se unose jezičke finese kako bi scenario bio atraktivniji.

[.SRT, .SUB, .SBV](#)

Formati titlova za AV sadržaj.

[4K](#) – REZOLUCIJA 4K

Horizontalna rezolucija displeja od približno 4.000 piksela. U digitalnoj televiziji i popularnim medijima dominira rezolucija 3840x2160 (4K UHD) a u digitalnom bioskopu 4096x2160 (4K DCI).

[8-BIT VIDEO](#) – 8-BITNI VIDEO

8-bitni video omogućava 256 nivoa sjajnosti slike od crnog do belog. Po pravilu, koristi se za emitovanje i strimovanje SD i HD. Postoji i 10-bitni video koji omogućava 1024 nivoa sjajnosti slike od crnog do belog i koristi se za distribuciju UHD.

ZA KRAJ

Sve sugestije i priloge za dopunu ovog rečnika, možete slati na imejl adresu: programme.development@rtv.rs.

Priredili: Sonja Savić Vezmar i Siniša Isakov

Urednik: Rastislav Durman

Projektni menadžer: Tatjana Kalezić

Ovaj rad je zaštićen licencom Creative Commons [Autorstvo-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0 Srbija \(CC BY-NC-ND 3.0 RS\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/rs/).

Fotografija naslovne strane: [Goodfon](#)

Rečnik je nastao u saradnji Klastera kreativnih industrija Vojvodine i Centra za kompetentnost i strateški razvoj RTV, uz podršku Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ
И ИНФОРМИСАЊА

Klaster
Kreativnih
Industrija
Vojvodine

